

ACADEMIC SPECTRUM

2026-yil 1-son

Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal

ISSN

3093-9089

Вухоро - 2026

ACADEMIC SPECTRUM

**Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal**

№ 1-Son 2026-yil

**Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy
komunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrda
№1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan**

BOSH MUHARRIR:

Axmadov Nazirjon Rahmat o‘g‘li

Psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A‘ZOLARI

Кулешов Валерий Владимирович - pedagogika fanlari doktori, professor
Rossiya Fanlar akademiyasining akademigi (Ukraina).

Andriyenko Yelena Vasilyevna - pedagogika fanlari doktori, professor
(Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Fizika, matematika, axborot va
texnologiya ta‘limi instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Romm Tatyana Aleksandrovna - pedagogika fanlari doktori, professor
(Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Tarix, gumanitar va ijtimoiy ta‘lim
instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Olimov Shirinboy Sharofovich — pedagogika fanlari doktori, professor
(Buxoro davlat universiteti “Pedagogika” kafedrasini mudiri).

Zaripov Lochin Rustamovich - pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
(O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy
ta‘limni rivojlantirish ilmiy-tadqiqot markazi, O‘quv-uslubiy faoliyatni
takomillashtirish boshqarma boshlig‘i).

Safarov Dilmurod Xalimovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
(Navoiy viloyati pedagogik mahorat markazi Akademik faoliyat bo‘yicha direktor
o‘rinbosari)

Nazarov Akmal Mardonovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
(Buxoro davlat universiteti Yoshlar masalalari va ma`naviy-ma`rifiy ishlar bo‘yicha
birinchi prorektor).

Rustamov Shavkat Shuhrat o‘g‘li - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini mudiri).

Ganjiyev Feruz Furqatovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini professori).

Ismatova Dilafruz Tuymuratovna - psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa
doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini dotsenti).

Muxlisov Sodiqjon Saidjonovich - pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori
(PhD), (Buxoro davlat universiteti “Axborot tizimlari va raqamli texnologiyalar
kafedrasini dotsenti).

Tilavov Muxtor Hasan o‘g‘li - psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori
(PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini dotsenti).

Mas‘ul kotib:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li – Buxoro davlat universiteti
Psixologiya kafedrasini o‘qituvchisi

EDITOR-IN-CHIEF:

Akhmadov Nazirjon Rahmat o‘g‘li — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor.

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:

Valeriy Vladimirovich Kuleshov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Russian Academy of Sciences (Ukraine).

Elena Vasilyevna Andrienko — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of Physics, Mathematics, Information and Technological Education, Novosibirsk, Russia).

Tatyana Aleksandrovna Romm — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of History, Humanities and Social Education, Novosibirsk, Russia).

Shirinboy Sharofovich Olimov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Bukhara State University, Head of the “Pedagogy” Department).

Lochin Rustamovich Zaripov — Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor (Research Center for the Development of Higher Education under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan, Head of the Department for Improvement of Educational and Methodological Activities).

Dilmurod Xalimovich Safarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Navoi Regional Center for Pedagogical Excellence, Deputy Director for Academic Affairs).

Akmal Mardonovich Nazarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Bukhara State University, First Vice-Rector for Youth Affairs and Spiritual-Educational Work).

Shavkat Shuhrat o‘g‘li Rustamov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Head of the “Psychology” Department).

Feruz Furqatovich Ganjiyev — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Professor of the “Psychology” Department).

Dilafuz Tuymuratovna Ismatova — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Psychology” Department).

Sodiqjon Saidjonovich Mukhlisov — Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Information Systems and Digital Technologies” Department).

Muxtor Hasan o‘g‘li Tilavov — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Psychology” Department).

EXECUTIVE SECRETARY:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li — Lecturer, Department of Psychology, Bukhara State University.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

Ахмадов Назирджон Рахмат угли — доктор философии по психологии (PhD), доцент.

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОГО СОВЕТА:

Кулешов Валерий Владимирович — доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии наук (Украина).

Андрienко Елена Васильевна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт физики, математики, информационных и технологических наук, г. Новосибирск, Россия).

Ромм Татьяна Александровна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт истории, гуманитарных и социальных наук, г. Новосибирск, Россия).

Олимов Ширинбой Шарофович — доктор педагогических наук, профессор (Бухарский государственный университет, заведующий кафедрой «Педагогика»).

Зарипов Лочин Рустамович — доктор педагогических наук (DSc), профессор (Научно-исследовательский центр развития высшего образования при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан, начальник управления совершенствования учебно-методической деятельности).

Сафаров Дилмурод Халимович — доктор психологических наук (DSc), профессор (Навоийский областной центр педагогического мастерства, заместитель директора по академической деятельности).

Назаров Акмал Мардонович — доктор психологических наук (DSc), профессор (Бухарский государственный университет, первый проректор по делам молодежи и духовно-просветительской работе).

Рустамов Шавкат Шухрат угли — доктор психологических наук (DSc), доцент (Бухарский государственный университет, заведующий кафедрой «Психология»).

Ганжиев Феруз Фуркатович — доктор психологических наук (DSc), доцент (Бухарский государственный университет, профессор кафедры «Психология»).

Исматова Дилафруз Туймуратовна — доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Психология»).

Мухлисов Содикжон Саиджонович — доктор философии (PhD) по педагогическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Информационные системы и цифровые технологии»).

Тилавов Мухтор Хасан угли — доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Психология»).

ОТВЕТСТВЕННЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

Дехконбоев Шохжахон Ойбек угли — преподаватель кафедры «Психология» Бухарского государственного университета.

Xasanova Aziza Kumushbek qizi
Toshkent Iqtisodiyot va Pedagogika Universiteti talabasi

DAVLAT TILI TARAQQIYOTI: MUAMMO VA YECHIMLAR

Annotatsiya. Maqolada o‘zbek tilining davlat tili sifatida rivojlanish bosqichlari, yuzaga kelayotgan muammolar va ularni hal etish bo‘yicha ilmiy-amaliy takliflar batafsil tahlil qilinadi. Maxsus e‘tibor til siyosati, rasmiy hujjatlar yuritilishi, nutq madaniyati, terminologiya, ta‘lim tizimi va raqamli kommunikatsiyalar sohalariga qaratiladi. Muammolarni bartaraf etish uchun normativ-huquqiy bazani mustahkamlash, til madaniyatini rivojlantirish, terminologiya standartlarini yaratish, ta‘lim metodikasini takomillashtirish va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish kabi tavsiyalar berilgan.

Kalit so‘zlar: davlat tili, til siyosati, nutq madaniyati, terminologiya, ta‘lim, raqamli kommunikatsiya

Аннотация. В статье подробно анализируются этапы развития узбекского языка как государственного, существующие проблемы и научно-практические предложения по их решению. Особое внимание уделяется языковой политике, ведению официальных документов, культуре речи, терминологии, системе образования и цифровым коммуникациям. В качестве рекомендаций предлагается укрепление нормативно-правовой базы, развитие языковой культуры, стандартизация терминологии, совершенствование методик преподавания и внедрение современных технологий для преодоления выявленных проблем.

Ключевые слова: государственный язык, языковая политика, культура речи, терминология, образование, цифровые коммуникации

Abstract. The article provides a comprehensive analysis of the development stages of the Uzbek language as the state language, existing challenges, and scientific-practical proposals for their resolution. Special attention is paid to language policy, official document management, speech culture, terminology, education system, and digital communications. Recommendations include strengthening the normative-legal framework, promoting language culture, standardizing terminology, improving teaching methodologies, and implementing modern technologies to overcome identified problems.

Key words: state language, language policy, speech culture, terminology, education, digital communication

Kirish. Davlat tili - bu mamlakatning milliy o‘zligini aks ettiruvchi, ma‘muriy boshqaruv, ta‘lim, madaniyat va ijtimoiy sohalarida asosiy aloqa vositasi bo‘lib xizmat qiluvchi til hisoblanadi. O‘zbekiston mustaqillikka erishgach, davlat tilining maqomini mustahkamlash va uning barcha sohalarida faol qo‘llanilishini ta‘minlash muhim vazifa sifatida belgilandi. Bu jarayon o‘zbek tilining nafaqat madaniy, balki siyosiy va iqtisodiy jihatdan ham mustahkamlanishiga olib keldi.

Davlat tilining taraqqiyoti, uning huquqiy asoslari, til madaniyati, ta‘limdagi roli va raqamli kommunikatsiyalar orqali rivojlanishi o‘zbek tilining global miqyosda yanada tan olinishi uchun poydevor bo‘lib xizmat qiladi. Shu munosabat bilan, maqola o‘zbek tilining davlat tili sifatida taraqqiyotini tahlil qiladi, yuzaga kelayotgan muammolarni aniqlaydi va ularni hal qilish bo‘yicha kompleks yechimlarni taklif etadi.

Davlat tilining taraqqiyot bosqichlari

1. Tarixiy rivojlanish va davlat tili maqomi

O‘zbek tili qadimdan mavjud bo‘lib, turkiy tillar oilasiga mansub bo‘lib, boy madaniy merosga ega. Ammo, davlat tili sifatida uning maqomi mustaqillikdan oldin cheklangan edi. Sovet davrida rus tili o‘zining keng hududiy va siyosiy ustunligi tufayli ko‘plab sohalarida asosiy til sifatida qo‘llanildi.

Mustaqillik yillarida o‘zbek tili davlat tilining maqomini egallab, uning normativ-huquqiy bazasi yaratildi. 1992-yilda qabul qilingan Konstitutsiyada davlat tilining maqomi rasman belgilandi va bu holat til siyosatining yangi bosqichini boshlab berdi. O‘zbek tilining davlat tili maqomi uning maktab, oliy ta’lim, davlat boshqaruvi, media va boshqa sohalarda qo‘llanilishini kafolatlaydi.

2. Normativ-huquqiy baza

Davlat tilini rivojlantirish uchun qonun hujjatlari asosiy rol o‘ynaydi. “Davlat tili to‘g‘risida”gi qonun, 1995-yildan boshlab qabul qilingan maxsus farmoyishlar va qarorlar tilni rivojlantirish, rasmiy hujjatlarda uni qo‘llash va madaniy hayotda targ‘ib qilish bo‘yicha yo‘nalishlarni belgilaydi.

Bu qonunlar o‘zbek tilini davlat boshqaruvida majburiy til sifatida belgilab, uning keng ko‘lamda qo‘llanilishini ta‘minlashga xizmat qiladi. Normativ hujjatlar tilning shakllanishi va rivojlanishida, shuningdek, til siyosati va til madaniyatini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

3. Ilmiy-tadqiqot ishlari va terminologiyaning rivojlanishi

O‘zbek tilining fonetikasi, grammatikasi, leksikasi va uslubiyatini chuqur o‘rganish va takomillashtirish bo‘yicha ko‘plab ilmiy tadqiqotlar amalga oshirildi. Bu jarayonda xalqaro tilshunoslik tadqiqotlari, zamonaviy lingvistik yondashuvlar keng qo‘llanildi.

Terminologiya sohasida esa yangi fan va texnologiyalar uchun milliy lug‘atlar yaratildi. Masalan, tibbiyot, axborot texnologiyalari, iqtisodiyot va boshqa sohalarda milliy terminologiyaning shakllanishi va standartlashtirilishi davlat tilining ilmiy va texnik sohalarda rivojlanishini ta‘minlashda muhim o‘rin tutadi.

4. Ta’lim tizimidagi rivojlanish

O‘zbekiston ta’lim tizimida davlat tilining o‘rni juda katta. Maktablarda, kollej va universitetlarda o‘zbek tilida ta’lim berish darajasi oshdi. Ta’lim muassasalarida ona tilining o‘rgatilishi bo‘yicha zamonaviy metodikalar ishlab chiqildi, o‘quv dasturlari va darsliklar yangilandi.

Yosh avlodning ona tilida fikrlash qobiliyatini oshirish, til madaniyatini rivojlantirish uchun maxsus dasturlar ishlab chiqilmoqda. Shu bilan birga, til o‘rgatishda o‘qituvchilarning malakasini oshirish, til metodikasi bo‘yicha doimiy ilmiy-amaliy seminarlar o‘tkazilmoqda.

5. Raqamli kommunikatsiyalar va o‘zbek tilining zamonaviy ko‘rinishi

Internet va raqamli texnologiyalar davrida o‘zbek tilining raqamli maydonda o‘rni muhim ahamiyatga ega. So‘nggi yillarda ijtimoiy tarmoqlar, onlayn nashrlar, davlat xizmatlari portallari o‘zbek tilida faoliyat yuritmoqda.

Ammo raqamli maydonda tilni rivojlantirish bo‘yicha muhim muammolar ham mavjud. Masalan, onlayn resurslarda o‘zbek tilidagi kontent yetishmasligi, tilni qo‘llab-quvvatlovchi dasturiy vositalarning kamligi va sifatining pastligi raqamli kommunikatsiyalarda tilning samarali rivojlanishiga to‘sqinlik qilmoqda.

Mavjud muammolar

1. Rasmiy hujjatlarda tilning to‘liq qo‘llanilmasligi

Davlat organlari va tashkilotlarida rasmiy hujjatlar ba’zida to‘liq o‘zbek tilida emas, rus yoki boshqa tillarda tayyorlanadi. Bu holat davlat tilining amaliy qo‘llanilishiga to‘sqinlik qilmoqda. Shuningdek, ba’zi hujjatlarda grammatik va uslubiy xatolar uchraydi, bu esa tilning normativligini pasaytiradi.

Masalan, tahlillarga ko‘ra, ayrim mintaqalarda rasmiy xatlar va ma’lumotlar rus tilida ko‘proq ishlatilmoqda, bu davlat tilining taraqqiyotiga zarar yetkazadi.

2. Nutq madaniyatining pastligi

Jamoatchilikda nutq madaniyati darajasi past, til madaniyatiga e’tibor yetarli emas. Ko‘pchilikda og‘zaki va yozma nutqda til normalariga rioya qilinmaydi, talaffuz va grammatik xatolar keng tarqalgan.

Televideniye, radio va boshqa ommaviy axborot vositalarida ham tilning madaniyatli va to‘g‘ri qo‘llanilishi bo‘yicha standartlar yetarli emas. Bu esa aholining ona tiliga bo‘lgan hurmatini pasaytiradi.

3. Terminologiyaning yetarli darajada rivojlanmagani

Zamonaviy fan va texnologiyalar sohasida o‘zbek tilida yetarlicha milliy terminlar yo‘q. Yangi sohalarga oid so‘zlar ko‘pincha boshqa tillardan o‘zlashtirilgan yoki noto‘g‘ri ishlatilmoqda. Terminologiyani standartlashtirish va yangi so‘zlarni yaratishda muvofiqlik yo‘q.

Bu holat ilmiy ishlar, ta‘lim va kasbiy sohalarda samarali muloqotga to‘sqinlik qiladi.

4. Ta‘lim tizimidagi muammolar

Ta‘limda davlat tilini o‘qitish metodikasi yangilikka ega emas, ko‘plab maktablarda va oliy ta‘lim muassasalarida o‘qituvchilar malakasi yetarli darajada oshirilmayapti. Bu esa ona tilini o‘rgatishda sifat pasayishiga olib kelmoqda.

Shuningdek, ta‘lim materiallari va darsliklar eskirgan, ular zamonaviy texnologiyalar bilan integratsiyalashmagan.

5. Raqamli kommunikatsiyalar sohasidagi cheklovlar

O‘zbek tilida onlayn kontent kam, o‘quv resurslari, avtomatik tarjimonlar, tilni tanib olish dasturlari va boshqa texnologiyalar yetarli emas. Bu yoshlar orasida ona tiliga qiziqish kamayishiga sabab bo‘lmoqda.

Raqamli maydonda tilni targ‘ib qilish va qo‘llab-quvvatlash uchun tizimli yondashuv zarur.

Muammolarni hal etish bo‘yicha takliflar

1. Normativ-huquqiy asoslarni kuchaytirish

Davlat tilining rasmiy sohalarda majburiy qo‘llanilishini yanada qat‘iylashtirish uchun qonunchilikni takomillashtirish lozim. Nazorat mexanizmlari kuchaytirilishi, davlat idoralarida tilga oid testlar joriy qilinishi mumkin.

2. Til madaniyatini rivojlantirish

Nutq madaniyatini oshirish maqsadida ommaviy axborot vositalarida, ta‘limda va jamoatchilikda til madaniyatini targ‘ib qilish kampaniyalari tashkil etilishi zarur. O‘zbek tilining madaniy va estetik jihatlari haqida ma‘rifiy dasturlar, kitoblar va seminarlar tashkil qilish tavsiya etiladi.

3. Terminologiyani yangilash va standartlashtirish

Terminologiya bo‘yicha maxsus ilmiy markazlar faoliyatini kuchaytirish, xalqaro tajribalarni o‘rganish va yangi so‘zlarni yaratish jarayonini kengaytirish kerak. Har bir soha uchun milliy terminologiya lug‘atlari ishlab chiqilishi zarur.

4. Ta‘limni modernizatsiya qilish

Davlat tilini o‘qitishda interfaol metodikalar, raqamli texnologiyalar va innovatsiyalarni keng qo‘llash, o‘qituvchilarning malakasini oshirish tizimini takomillashtirish zarur. O‘quv materiallarini zamonaviylashtirish va onlayn resurslardan foydalanishni kengaytirish lozim.

5. Raqamli kommunikatsiyalar infratuzilmasini rivojlantirish

O‘zbek tilida sifatli onlayn kontent yaratish, tilni qo‘llab-quvvatlovchi dasturlarni ishlab chiqish va kengaytirish, avtomatik tarjimonlar va sun‘iy intellekt asosidagi vositalarni takomillashtirish lozim. Bu yoshlarni ona tilida muloqot qilishga jalb qiladi va tilni yanada rivojlantiradi.

Xulosa. Davlat tilining taraqqiyoti milliy o‘zlikni mustahkamlash, davlat boshqaruvi va jamiyatning barcha sohalarida samarali aloqa vositasini yaratishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. O‘zbek tilining rivojlanishidagi muammolarni hal qilish uchun qonunlar kuchaytirilishi, til madaniyati targ‘ib qilinishi, terminologiya standartlashtirilishi, ta‘lim tizimi modernizatsiya qilinishi va raqamli kommunikatsiyalar infratuzilmasi rivojlantirilishi shart.

Bu kompleks yondashuv o‘zbek tilining davlat tili sifatida yanada barqaror va sifatli rivojlanishini ta‘minlaydi hamda milliy madaniyat va ilm-fanni yuksaltirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati.

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Toshkent, 1992.
2. “Davlat tili to‘g‘risida”gi qonun. O‘zbekiston Respublikasi Qonunlar to‘plami, 1995.
3. Qodirov, S. “O‘zbek tili tarixi”. Toshkent: Fan, 2010.
4. Ismoilov, A. “Til siyosati va davlat tili”. Toshkent: Sharq, 2015.
5. Karimov, M. “O‘zbek tilining fonetikasi”. Toshkent: Akademiya, 2012.
6. Mirzaev, B. “Til madaniyati va nutq madaniyati”. Toshkent: Yoshlar, 2018.

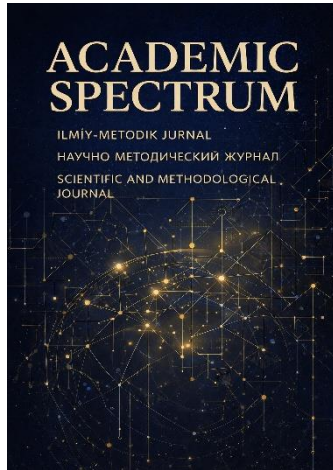
MUNDARIJA:

Nazarov Akmal Mardonovich		Talabalarda kreativ va innovatsion ilmiy faoliyatning psixologik jihatlari	6
Rustamov Shuxratovich	Shavkat	Talabalarni innovatsion kompetenligini rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslari	10
Ostanov Sharifovich	Shuxrat	Art-terapiya metodlari yordamida talaba-yoshlarning kreativ fikrlash va ijodiy salohiyatini rivojlantirishning psixologik asoslari	14
Axmadov Rahmat o'g'li	Nazirjon	O'smirlarda konstruktiv xulq-Atvorni shakllanishining ijtimoiy psixologik omillari	19
Dehqonboyev Shohjahon Oybek o'g'li		Sud psixologik ekspertizasida shaxsning emotsional holatini baholash	24
Axtamova G'ayratovna	Ferangiz	O'smirlik davridagi destruktiv xulq-atvorni psixoprofilaktika qilish va kreativlikni faollashtirishga yo'naltirilgan psixologik yondashuvlar	30
Ashrapov Namoz o'g'li	Nodirbek	O'smirlarda kognitiv rivojlanishning ijtimoiy-psixologik determinantlari va ularning shaxsiy rivojlanishdagi o'rni	35
Hamroyev Jasur		Talabalari o'rtasida sun'iy intellekt vositalari yordamida kreativ fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish	40
Axmedova Rahmat qizi	Zarina	Loyihaviy yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning fasilitatorlik faoliyatiga tayyorlash mexanizmini takomillashtirish	44
Khakimov Shodikovich	Shukhrat	Methods of studying the military servant and the military team	49
N.Z.Jumayev		Raqamli davrda ijtimoiy media va sun'iy intellektning yoshlar ruhiy salomatligiga ta'siri	56
Sharopov Suxrob Shodi o'g'li		Talabalarni kognitiv va metakognitiv kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlari	60
Boboqulova Komil qizi	O'g'iloy	Shaxslararo manipulyatsiya va nazorat mexanizmlari: emotsional ekspluatatsiyaning psixologik asoslari	64
Saidova Nu'monovna	Nodira	Yoshlar kreativ va tanqidiy fikrlashini rivojlantirishda pedagogik psixologiyaning roli	68
Bobojonova Husniddin qizi	Dilnura	Dezadaptatsiyalashgan o'smirlarda adaptatsiya jarayoni rivojlanishining ijtimoiy-psixologik mexanizmlari	73
Абдужабборов Тохиржон Курбанович		Особенности течения и лечения atopического дерматита в зависимости от возраста по данным наблюдений в андижанской области	78

Xolmuradov Musurmon Avlaqulovich Narzullayeva Iroda Jaloliddin qizi	Tijorat banklarida investitsiyalarni jalb etishda xorij tajribasi	82
Nurmuxammedova Nilufar Alijon qizi Temirova Mashhuraxon Muhammadaminovna	O‘zbekistonda bozor iqtisodiyotiga o‘tish bosqichida xotin-qizlar liderlik faoliyatini rivojlantirishning huquqiy asoslarining mustahkamlanishi	89
Maxmudova Zulfiya Mexmonovna	Qo‘riqlash xizmati xodimlari kasbiy kompetentligini takomillashtirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	92
Sanoyeva Mohigul Odil qizi	Klassik pedagogik merosni modernizatsiya qilishning zamonaviy talablari va ularni ta’lim amaliyotiga joriy etish mexanizmlari	103
Xolmirzayeva Mushtariybegim U. Abdullayev	Bobi oliy: usmonli davlatining boshqaruv markazi va evolyutsiyasi	107
Dilmurodov Elyorjon Ilg'or o'g'li	Civil society and globalization: the harmony of national values and modern trends	110
Eshpo'latova Xilola Davron qizi	Fransuz tilini o'rganish jarayonida audiovizual materiallar yordamida talabalarning og'zaki nutqini rivojlantirish	116
Abdusalimova Zukhraxon Bakhtiyor qizi	Teaching methodology of the uzbek language for the foreign students	119
Abdullayeva Dildora Muhiddin qizi	Frazeologik sinonimlarning struktur turlari	122
Panaeva Sarbinaz Uzaqbergenovna	Insonlar orasida fabbing (phubbing) holatining paydo bo‘lishi va uning ijtimoiy-psixologik oqibatlarini	125
Toshturdiyev Nurbek Nurali o‘g‘li	Jadid ziyolilarining hayot tarzi va ijtimoiy mas’uliyat hissi: ma’rifat va fidoyilik omillari	130
Uzoqova Gulzoda	Konstitutsiya – erkin va farovon hayot garovi	134
Xilola Xolikova Gulamovna, Siroj Nematov G‘ulom o‘g‘li,	Maktab muhitining o‘quvchilar emotsional holatiga psixologik ta’siri	137
Sultonmurod Mamasoliyev Olimjon o‘g‘li	Psychological benefits of gamified bilingual learning: a meta-analysis of motivation and well-being	141
Qodriqulova Fotima Ulug‘bek qizi	Azot fiksatsiyasi va innovatsiyalar: yasmiq yetishtirishning yangi bosqichi	146
Kurbanova Shukurjon Yeldashbayevna	Turkiy adabiyotda shaxs kamoloti: Hofiz Xorazmiy didaktik qarashlari misolida pedagogik model	150
Obidova O.	Ta’lim psixologiyasi nuqtayi nazaridan zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ta’siri	154
Xasanova Nazokat Shavkatbek qizi	Inson huquqlarini xalqaro himoya qilish mexanizmlari	159
Abdug‘ofurov Muhammadqodir	Milliy me’morchilik uslublarida zamonaviylik va restavratsiya muammolari	163

Olimova Sarvara Sobitxon qizi		Nogironligi bo'lgan shaxslarning kutubxonalar orqali ijtimoiy integratsiyasi va madaniy hayotga qo'shilishi	166
Jamaldinov Sarvar Azimjanovich		Raqamli ta'lim jarayonlarini o'rgatishning bo'lajak pedagoglar tarbiyaviy faoliyatini rivojlantirishdagi ahamiyati	171
Olimova Sarvaraxon Sobitxon qizi		Sensorinevral eshitish nuqsoniga ega bolalarda rivojlanish dinamikasi: tibbiy va pedagogik qarashlar	176
Mamatqulov Botir		The interpretation of personal tragedy in the short stories of nazar eshonqul	181
Bobokalonov Rajab Ostonovich		Tibbiy terminlarda lisoniy lakuna hodisasi	188
Murodjonova Dilzoraxon qizi	Tolibjon	“Tolerantlik” tushunchasining mazmun mohiyati	191
Iskandarov Abdug'aniyevich	Sherzod		
Туйбаева Бахтияровна	Саида	Психологические механизмы самозащиты студентов	194
Tursunbayeva Durdonaxon qizi	Adxamjon	Atrof-muhitni muhofaza qilishning zamonaviy konsepsiyalari: muammo va yechimlar	198
Ismoilova Saidali qizi	Zulayho	Umumta'lim maktablarida xulqi og'ishgan o'quvchilarning shaxs xususiyatlarini kompleks diagnostika qilish	203
Masharipova Rahimovna	Saida	Zamonaviy oilalarda emotsional intellektni boshqarishning ijtimoiy- psixologik mexanizmlarini ishlab chiqish	208
Abdujobborova Rayhona Adhamjonqizi		Xotira turlaridan qanday qilib samarali foydalanish kerak.o'quvchilar uchun praktik tafsiyalar	212
Arslanova Aleksandrovna	Dilnoza	Nutqiy rivojlanish bilan mantiqiy fikrlash o'rtasidagi bog'liqlik: lingvistik kompetensiya.	216
Mirzayev Xasanjon o'g'li	Ismoiljon		
Xasanova Kumushbek qizi	Aziza	Davlat tili taraqqiyoti: muammo va yechimlar	219
Xolboyev Axmadillo o'g'li	Izzatillo	Talabalarning akademik muaffaqiyatiga ta'sir etuvchi psixologik omillarning tahlili: o'zini- o'zi tartipka solish strategiyalari	223
Кабулов Толыбаевич	Саулат	Основные принципы и теория преподавания русскому языку и литературе	226
Saitova Komila G'ulom qizi		Stressga chidamlilikning psixologik determinantlari: ong, iroda va emotsional o'zini boshqarishning o'zaro aloqasi	231
Ro'ziyeva Sitora qizi	Odil	Nega ingliz tili dunyo tili hisoblanadi?	234
To'ychiyeva Sherquzi qizi	Madinaxon	Mustaqil ta'lim metodlarining o'quv motivatsiyasiga ta'siri	237
Murodjonova Dilzoraxon qizi	Tolibjon	Kimyoning kriminalistikadagi o'rni	240

To‘rayeva Gulnora Nosirovna			
Qudratova Bahromovna	Nozima	Tog‘ay Murod asarlarining til xususiyatlari	244
Pak Aleksandrovna Qurbonova Mamat qizi	Diana Zamira	Yangi O‘zbekistonda ota-onalar universitetining maktabgacha ta‘limdagi tarbiyaviy funksiyalarini kengaytirish mexanizmlari: muammolar va yechimlar	248
Abdullayeva Madinaxon Alisher qizi		Inglizcha varvarizmlarning o‘zbek tilidagi genderga xos qo‘llanish xususiyatlari	251
Ibrohimova Vahobjonovna	Halima	Mamlakatimizda yoshlarning internet tarmogidan tog'ri fodalanihini nazorat qilish	254
Soliyev Sobirovich	Ilhomjon	Eshitish nuqsoni bo‘lgan bolalarda nutq rivojlanishining logopedik asoslari	258
Akmalova Akmal qizi	Bahora	Erta bolalik davrida ijtimoiy-emotsional va psixologik rivojlanish	261
Alimjonova Fazliddin qizi	Sabina	Vatan himoyasi - jasorat ifodasi	265
Ganjiyev Furqatovich	Feruz	Globalashuv davrida agressiv o‘smirlar jamiyatga moslashishining ijtimoiy-psixologik determinantlari	269
Zuxriddinova Dilshodbek qizi	Risola	Tuban suvo‘tlarining ekologiyadagi ahamiyati	274
Ibodulloyev Sheraliyevich	Nurali	Integrativ yondashuv asosida otmlarida ta‘lim sifatini boshqarish samaradorligini oshirish omillari	278
Umirbekova Kenesbaevna	Nasiba	Axborot globalashuv jarayonida o‘smirlarning O‘z-o‘zini anglash transformatsiyasi jarayonlarini shakllantirishga ta‘sir etuvchi omillar tahlili	282
Yarashov Lazizovich	Azizbek	Correlation analysis of factors of social psychological competence of forensic psychologist expert	286
Ondayev Shuhrat Hasanovich		Profilaktika inspektorlarida kasbiy deformatsiyaning oldini olishning psixologik xususiyatlari	294
Narmuradova Uktamovna	Rayhon	Jinoyat sodir etishda affekt holatining psixologik va huquqiy bahosi	298
Jumayeva Elmurodovna	Laylo	Pedagogik jarayonda nutq texnikasining ta‘lim samaradorligiga ta‘siri	301

“ACADEMIC SPECTRIUM” ILMIY METODIK JURNALI UCHUN MAQOLALARNI RASMIYLASHTIRISH TALABLARI

“ACADEMIC SPECTRIUM” ilmiy jurnali mualliflari diqqatiga!

1. “ACADEMIC SPECTRIUM” ilmiy jurnali ilmiy maqolalarni o’zbek, rus va ingliz tillarida chop etadi.

2. E’lon qilinadigan maqolalarga bo’lgan asosiy talablar:

✚ ishning dolzarbligi va ilmiy yangiligi;

✚ maqolaning hajmi: adabiyotlar ro’yxati, chizma va jadvallar inobatga olingan holatda 3-8 betgacha;

✚ maqola nomi, annotatsiya (50-60 ta so’z) va tayanch so’zlar (8-10 ta) ingliz, o’zbek va rus tillarida keltiriladi.

3. Maqola boshida mavzu, muallifning F.I.O. (to’liq yozilishi

kerak), mualliflar bir nechta bo’lsa, ularning har biri haqida to’liq ma’lumotlar berilishi shart, tashkilot, shahar, mamlakat, muallifning e-maili ko’rsatiladi. Matnda kirish qismi, tadqiqot obyekti va qo’llanilgan metodlar, olingan natijalar va ularning tahlili, xulosa, adabiyotlar ro’yxati, albatta, keltiriladi. Maqolada keyingi 10-15 yilda e’lon qilingan adabiyotlarga havola qilinishi tavsiya etiladi.

4. Matn uchun: Microsoft Word; Times New Roman, 12 shrift, maqola nomi bosh harflarda, interval 1,0; abzas 1,0 sm, yuqori va pastki tomon 2 sm, chap va o’ng tomon 2 sm.

5. Agar maqolaga rasm, jadval, diagramma, sxema, chizma, turli grafik belgilar kiritilgan bo’lsa, ular aniq va ravshan tasvirlanishi, qisqartmalarning to’liq izohi yozilishi lozim. Formulalar matnga maxsus kompyuter dasturlarida kiritilishi kerak.

6. Iqtibos olingan yoki foydalanilgan adabiyot satr osti izohi tarzida emas, balki maqola oxirida asosiy matndagi ketma-ketligi asosida umumiy ro’yxatda ko’rsatiladi. Matn ichidagi ko’chirmadan so’ng iqtibos olingan asarning ro’yxatdagi tartib raqami va sahifasi kvadrat qavs ichida beriladi. Bu o’rinda kitob, to’plam, monografiyalar uchun mualliflarning ism-familiyalari, manbaning to’liq nomi, nashr ko’rsatkichi (shahar, nashriyot va nashr yili) ko’rsatiladi. Jurnal maqolalari va boshqa davriy nashrlar uchun mualliflarning ism-familiyalari, maqola nomi, jurnal nomi, yili va soni, sahifa nomeri ko’rsatiladi.

7. Maqola matni kamida 70-80 % muallifning shaxsiy izlanishlari natijasiga asoslanishi lozim. Topshirilgan maqolalar “Antiplagiat” tizimi yordamida tekshiriladi.

8. Tahririyatga taqdim qilingan maqolalar tahririyat tomonidan taqrizga beriladi. Maqola taqrizdan qaytgach, agar zarur bo’lsa, barcha savol va e’tirozlar bo’yicha muallifga qayta ishlash uchun taqdim etiladi. Maqola nusxalari qaytarilmaydi.

9. Tahririyat maqolani taqrizga yuboradi, taqriz ijobiy bo’lsa maqola jurnalda chop etish uchun qabul qilinadi. Jurnalda anjuman tezlari va ma’ruzalari chop etilmaydi. E’lon qilingan materiallarning haqqoniyligiga va ko’chirilmaganligiga shaxsan muallif javobgardir.

10. Tahririyat maqolaga ayrim kichik o’zgartirishlarni kiritishi mumkin. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan ko’rib chiqilmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

11. Ijobiy taqriz berilgan maqola tahririyat tomonidan qabul qilingan sanaladi. Jurnal tahririyati maqola matnini qisqartirish va unga tahririy o’zgartirishlar kiritishga haqlidir.

12. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan qabul qilinmaydi va ko’rib chiqilmaydi.

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy kommunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrda №1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan.

Tahririyat manzili: 200117, O‘zbekiston Respublikasi,
Buxoro shahri Alpomish ko‘chasi, 9-uy
Elektron manzil: <https://fanistiqbollari.uz>
Telegram raqami: -998 (91) 245-46-66

*“ACADEMIC SPECTRUM” ilmiy-metodik jurnal.
Buxoro, 2026. № 1-Son.*